

Overweging 10 oktober 2021

Zoals velen van u wel weten, ben ik al een tijd bezig met het schrijven van mijn afrondende scriptie. Ik schrijf over de rituele betekenis van muziek in de laatste levensfase. Een heel boeiend onderwerp, al voelt het schrijven voor mij nu ondertussen wel als die kameel die niet door het oog van een naald past, en hoe hoog of laag je ook springt: nooit door die naald heen zal komen.

Net als andere kunstvormen kan muziek raken, zelfs zonder tekst iemand beroeren. Anders dan andere kunstvormen, is het ook meteen weg. Het enige wat overblijft is een gevoel of een emotie die je had bij het horen van de muziek.

Mijn stelling is dat muziek zodanig kan raken, dat er sprake kan zijn van een Godservaring. Even, een glimp. Even een liefdevolle blik die je raakt tot in het diepste van je zijn. Voorwaarde hiervoor is wel dat ze klinkt binnen een context, een verwachten van die Godservaring. Gebed in deze context kan zo'n Godservaring op het einde van iemands leven troostend, helend of verzoenend werken.

De vraag doet zich echter voor wanneer er sprake is van die goede context, de juiste omstandigheden waarin zo'n Godservaring kan plaatsvinden.

2.

In het evangelie komen we een zelfde soort vraag tegen. We horen over een zoeker. Een rijke man die precies leeft volgens de wet, de voorwaarden die er in de traditie zijn gesteld om verzekerd te zijn van het eeuwige leven. Toch is dat blijkbaar onbevredigend voor de man, nog steeds is er iets wat hem bindt

aan het menselijke systeem waardoor hij zich niet volledig kan inzetten voor de nieuwe wereld die God voor ogen heeft.

Jezus legt de vinger op de zere plek: De man houdt vast aan zijn eigen rijkdom en bezit, en precies dat staat de man in de weg om de rijkdom van de relatie met God te kunnen kennen.

Ook dat laatste stukje van jezelf loslaten en in de handen van God leggen is belangrijk. En o zo moeilijk.

Want laten we eerlijk zijn, hoe moeilijk of zelfs onmogelijk is het niet om alles los te laten. Bijna niemand van ons legt al zijn bezit neer en zegt: "hier ben ik God, met alles wat ik heb: uw wil te doen is mijn vreugde". De leerlingen van Jezus schrikken ook. Is dat nou echt wat er van ons wordt verlangd? Jezus zelf weet dat het bijna niet mogelijk is, te veel gevraagd is. Als een kameel die zich door het oog van een naald probeert te persen, een voor onze menselijke vermogens onvoorstelbare opgave.

3.

Toch zijn er mensen, in onze recente of verre geschiedenis die heel dicht bij dit voorgestelde ideaal zijn gekomen. Mensen die op een of andere manier geraakt zijn door iets of iemand en toen besloten om het roer radicaal om te gooien.

Een van hen is de heilige Franciscus geweest.

Franciscus wordt in Assisi geboren als zoon van een rijke koopman en heeft net als veel jongens de droom om ridder te worden. Wanneer er in Assisi oorlog komt tegen Perugia, trekt hij mee ten strijde. Helaas belandt Franciscus in de

gevangenis, waar hij ernstig ziek wordt. Het wordt een periode van bezinning over zijn leven en over wat God nu van hem verwacht.

Een belangrijk moment in het leven van Franciscus is het moment dat hij in 1206 een oud en vervallen kappelletje in San Damiano binnenstapt. Er hangt daar een kruis, dat u hier ook op het scherm ziet afgebeeld. Franciscus begint bij dat kruis te bidden:

"Hoogste, roemrijke God, verlicht de duisternis van mijn hart en geef mij het ware geloof, de gegronde hoop en de onverdeelde liefde, het aanvoelen en de kennis, Heer, om uw heilige en waarachtige opdracht te kunnen uitvoeren. Amen."

Volgens de legende kijkt de Jezus van het kruisbeeld na het gebed van Franciscus, hem liefdevol aan en begint tot Franciscus te spreken. Hij zegt: "Franciscus, ga en herstel mijn huis, dat op instorten staat." En anders dan de man in het evangelie wordt Franciscus bewogen om radicaal het roer om te gooien. Hij doet afstand van zijn bezit en heeft letterlijk alles weggegeven, tot op zijn kleren toe. Hij trok een pij aan en werd afhankelijk van alles wat hem uit liefdadigheid werd aangereikt.

In een fractie van een seconde werd Franciscus geraakt. Tot heel zijn wezen beroerd. Hij was op de juiste plek, in de juiste gesteldheid, in de openheid om God te kunnen ervaren. Hij had de moed om in te gaan op de uitgestoken hand die God aan hem deed.

Hoe vaak strekt God niet zijn handen naar ons uit, maar herkennen wij hem niet als zodanig. Hoe vaak doet God niet een appèl op de wereld, maar gaan wij daar niet op in?

De vormelingen van afgelopen jaar willen een project sponsoren dat wél ingaat op het appèl dat wordt gedaan. Franciscanen, die wonen temidden van de armste mensen in deze wereld worden bewogen om, vanuit de geraaktheid van hun stichter Franciscus, er te zijn voor hen die het nodig hebben. Een paar schoenen voor die jongen die er uit is gegroeid, en geen geld heeft voor nieuwe. Een stel tandenborstels voor dat weeshuis. Kleren voor hen die getroffen zijn door natuurgeweld. Noem het maar op.

Franciscus werd geraakt door die liefdevolle blik van de Jezus in San Damiano, en die geraaktheid werkt nu nog steeds door in de wereld van vandaag.

Nu hoeven wij echt niet allemaal Franciscaan te worden, laatstaan de ambitie te hebben om heilig verklaard te worden. Maar laat Franciscus en al die heiligen op z'n minst een voorbeeld zijn in momenten dat we het even niet meer zien zitten. In situaties die hopeloos lijken.

Dat we dan, net als hen, ergens geraakt mogen worden, we open staan voor die liefdevolle blik, die uitgestoken hand. Dat we dan in mogen gaan op zijn uitnodiging; mee te werken aan die nieuwe wereld. Dan kunnen we, ondanks onze menselijke beperkingen bergen verzetten, dan zal de kameel door het oog van die naald galopperen, en die scriptie? God weet, komt het goed.

Bij God is alles mogelijk.

dat het zo mag zijn.

Kees von Harenberg